

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

2. Præcepta generis deliberatiui; Ex Veteribus εντύπω expressa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](#)

quibus primum spestanta authoritas, & in publica causa, quis sit status politiae.

Seneca libro de beata vita cap. 3. duas ref. *Respubli-*
publ. animo in uniuersum complecti iubet, v. et dux.
nam magnam, & verè publicam, qua Diij (in-
quit) atque homines continentur, in qua non *Respubli-*
ad hunc angulum respicimus, aut ad illum, sed *ca magna*
terminos ciuitatis nostra cum celo metimur: *qua?*
Alteram cui nos ascribit conditio nascendi.
Reguntur porro ciuitates et modis, quot sunt
genera administrationis.

Variae autem sunt species politiarum. Reg. *Monar-*
chiam, sive Monarchia, est unius principatus, si. *chia*.
ue, ut ait Aristoteles lib. 3. politiarum, unius
imperium, communemque utilitatem spe-
ctans.

Polybius, lib. 6. Monarchiam, à regno di-
stinguit, quod Monarchia dicatur, si quis ro-
bore corporis, & animi viribus praestans sibi *Monar-*
Imperium, & principatum alicuius populi *chia & re-*
sumat, & obtineat sine voluntario populi con-*gnis dif-*
fensus: Regnum vero sit dominatus republi-
ca confessione uni concessus. *ακατοτελευτης*
(inquit) οὐ φυσικῶς συνισταται μοναρχία.
Ταῦτη δὲ ἐπειδή, οὐκ ἐπειδή γενέται μετά
χατακεῖν, οὐ διορθώσεως βασικήτα.

Aristocracia est optimatum Imperium, *Aristocra-*
vel, ut ait idem Polybius, cum respublica se-
cundum electionem à iustissimis, & pru-
dentissimis viris æqualiter administratur.
Ητις κατ' ἐκλογὴν πότε τὸν δικαιοτάτων, οὐ
φρονιμοτάτων διέζηε βεβεβενταται.

Democratia definitur, Imperium populi *Democra-*
communem utilitatem spectans. Hec sunt tria *tia*.
politarum genera recta, & legitima, quibus
prava rotidem opponuntur à Polybio: Tyrani-
nis, Oligarchia, Ochlocratia.

Tyrannus est abusus Monarchie, & illegi- *Tyrannus*.

timus imperii occupatio.

Oligarchia est imperium ad utilitatem pau- *Oligar-*

corum diuitium spectans. *chia*.

Ochlocratia est tenuissima plebis principa- *Ochlocra-*

tus. *tia*.

Addi potest ex Diodoro, Anarchia, quæ *Anarchia*.

solet exsurgere ex turbulentissimis temporibus, vbi, sine Rege, & cæteris magistratibus

fluctuat imperium.

Prudentis igitur erit oratoris videre, an a-

gat cum Regibus, & Principibus, quibus, vt

ait Parvatis illa apud Plutarchum, verbis

opus est byssinis, an cum optimatibus, apud

quos,

Ggg

Præcepta generis deliberatiui ex veteribus in rōmā expressa.

CAPUT I.

In deliberatio, sex considero, definitio-
nem, divisionem, materiam, causam effi-
cientem, formam, finem.

Deliberatiuum est, quod positum in con-
sultatione, habet in sententia dictio-

Cic. 3. ad Heren. Partit. A. r. Rhet. L. 1. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 897. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1097. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1197. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1297. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1397. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1417. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1447. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1467. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1477. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1487. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1497. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1517. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1547. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1567. 1568. 1569. 1569

quos, honesta, & legitima dicere oportet, an cum plebe bellua multorum capitum, cum qua negotium tractare difficillima res omnium. Neque vero satis est dignitatem in viris spectare, sed morum, & conditionis, & ingenij rationem habere oportet. Prudenter igitur Aristoteles in Rhetorica agit de moribus iuuenium, & senum, & virorum, quae ego hic ex ratiōne subiicio.

Mores iuuenium, virorum, & senum.

C A P V T III.

Hieronymus in Ecclesiasten ca. 12. paucis adolescentiam definens huic adiungit comitem stultitiam. Chrysost. epist. 3. ad Olympiadem ait, hac etiam ingenit esse libidinum tempestatem, magna vero rationis imbecillitatem. Ηλιος της επιθυμίας ζάχαρης, καὶ τέλεος θεοφόρου μόδου. Similiter Ambrosius de Abel, & Cain lib. 1. cap. 3. Iuuentutem variarum illecebris passionum feruere. Sed ubi maturior ætas accesserit, tanquam pubescentis lasciuia tempestate difficultas tranquillitatem refundi, & in quosdam portus quiccos lascie animæ nauigium subducere Basilius in cap. 3. Isaæ, pluribus iuuentutis mores deserbit Plato lib. 7. de legibus, facit puerum quavis bestia intractabiliorum his verbis, δῆ πᾶς πάντας θηρίων δεῖ διεγερτασθαι. οὐαὶ γὰρ ἐχεπάγοντο φρονῶν μὲν παντεργατικέννην, οὐαὶ βούλοντο δεσμού, καὶ οὐβριστατον θηριανγίγεται.

Επειδὴ Σολοι, αὐτικορας, ωρός τας, Επιθυμίας, Horat. a. matare, relinqueret, pernix. Θουκιδ. Iuuenes sunt cupidi, & parati ad ea efficiendas, qua concipiuerint, sectatores voluptam, & in horas mutabiles, fastidiosi in cupiditatibus, & celeriter quidem, & valde concipiunt, statim vero sedantur, vehementes sunt eorum impetus, sed non diuturni: cuiusmodi ægrorum sitis, & fames, & senum cupiditates, partim decrescent, partim languescent, quare lucri sunt auidi, & remissis voluptatibus lucro seruant, viri mediocriter se habent ad voluptates.

Iuuenes sunt iracundi, statim excandescentes, maximè si propter studium honoris,

parui fiant: Senes excandescunt imbecillius, viti morderatus.

Iuuenes studiosi sunt honoris, & excellentiæ, exanimi & victoriz magis, quam pecuniarum, non cursum enim egestatem experti sunt. Senes sunt lenienter appetentes, maximè extremo tempore, Turni, quia cupiditas est rei absens, & quo minus est ratione, eo magis desiderant.

Iuuenes, ut plurimum non sunt malis moribus, quod non sint veteratores; Senes contra, sunt magis versipelles, ut omnia in peccato, rem partem rapiant, viri sunt in utroque modo derationes.

Iuuenes sunt creduli, quia nondum in multis decepti: Senes suspiciosi, quia magis perit. Viri, neque leuiter credunt, neque omnibus detrahunt fidem.

Iuuenes sperant multa, quia futuri mulctum habent: Senes timent omnia, etiam tutam. Viri, neque nimis confidunt, neque nimis timent.

Iuuenes sunt verecundi, & facile erubescunt: Senes duriorum habent frontem: Viri, neque omnino verecundi, neque sine aliquo rubore sunt.

Iuuenes sunt verecundi, & facile erubescunt: Senes duriorum habent frontem: Viri, neque omnino verecundi, neque sine aliquo rubore sunt.

Iuuenes curiosi sunt sodalium, gaudent eorum consuetudine: Senes non ita: Viri mediocriter.

Iuuenes in omnibus ferè sunt nimis amant, nimis oderunt, tunc putant se scire omnia: Senes peccant defectu, & putant quidem, sciunt autem nihil: Viri, neque amant, neque oderunt effusus, sed oderunt quasi amant, & amant quasi odio habitu.

Iuuenes misericordes sunt, sua enim innocentia carceris metuntur: Hoc ipsum viris, & senibus conuenit.

Iuuenes rident lubenter, & sunt faceti: Senes plerunque ἀνικανοι odere ridiculos: Viri καὶ οἱ sectantur mediocritatem. Hæc paucis Horatius complexus est.

Actatis cuiusque notandi sunt tibi mores, Mobilibusque decor, matris dandus, & anno. Horatius Reddere, qui voces iam scit puer, & pede certato: Signat humum, gestis paribus colludere, & iram.

Colligit, ac ponit temeritatem, & mutatur in honestas.